

ЮРИДИЧНИЙ НАУКОВИЙ ЕЛЕКТРОННИЙ ЖУРНАЛ

ЕЛЕКТРОННЕ НАУКОВЕ
ФАХОВЕ ВИДАННЯ

www.lsej.org.ua

8'2024

**Запорізький національний університет
Міністерства освіти і науки України**

**Електронне наукове фахове видання
«Юридичний науковий
електронний журнал»**

№ 8, 2024

**На підставі Наказу Міністерства освіти та науки України № 409 від 17.03.2020 р. (додаток 1)
журнал внесений до переліку фахових видань категорії «Б» у галузі юридичних наук
(081 – Право, 262 – Правоохоронна діяльність, 293 – Міжнародне право)**

**Журнал включено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus International
(Республіка Польща)**

**Статті у виданні перевірені на наявність плагіату за допомогою програмного забезпечення
StrikePlagiarism.com від польської компанії Plagiat.pl.**

**Видавничий дім
«Гельветика»
2024**

Юридичний науковий електронний журнал – електронне наукове фахове видання юридичного факультету Запорізького національного університету

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Коломоєць Тетяна Олександрівна – доктор юридичних наук, професор

Заступник головного редактора:

Бондар Олександр Григорович – доктор юридичних наук, професор

Відповідальний секретар:

Віхляєв Михайло Юрійович – доктор юридичних наук, професор

Члени редакційної колегії:

Батюк Олег Володимирович – доктор юридичних наук, доцент;
Биргеу Михайло Михайлович – доктор юридичних наук, професор (Республіка Молдова);
Болокан Інна Вікторівна – доктор юридичних наук, доцент;
Ботнару Стела – доктор юридичних наук, доцент;
Бринза Сергій – професор, доктор хабілітат;
Верлос Наталя Володимирівна – доктор юридичних наук, доцент;
Войцех Войтила – доктор гуманітарних наук у галузі філософії (Республіка Польща);
Волошина Владлена Костянтинівна – кандидат юридичних наук, доцент;
Галіцина Наталя Вікторівна – доктор юридичних наук, професор;
Деревянко Наталія Зеновіївна – доктор філософії у галузі права;
Діхтієвський Петро Васильович – доктор юридичних наук, професор;
Дрьомін Віктор Миколайович – доктор юридичних наук, професор;
Дудоров Олександр Олексійович – доктор юридичних наук, професор;
Ібрагімов Соліджон Ібрагімович – доктор юридичних наук, професор (Республіка Таджикистан);
Кантор Наталія Юріївна – кандидат юридичних наук;
Колпаков Валерій Костянтинівич – доктор юридичних наук, професор;
Копча Василь Васильович – доктор юридичних наук, професор;
Курінний Євген Володимирович – доктор юридичних наук, професор;
Кушнір Сергій Миколайович – доктор юридичних наук, професор;
Смирнов Максим Іванович – кандидат юридичних наук, доцент;
Стеценко Семен Григорович – доктор юридичних наук, професор;
Тернушак Михайло Михайлович – доктор юридичних наук;
Тошек Бартоломей – доктор політичних наук, професор (Республіка Польща);
Уільям Дж. Уоткінс – доктор юридичних наук (США);
Фальковський Андрій Олександрович – кандидат юридичних наук, доцент;
Федчишин Дмитро Володимирович – доктор юридичних наук;
Шарая Анна Анатоліївна – доктор юридичних наук, доцент;
Д-р Ханна Боуз – LLB, MSc, PhD, FHEA, доцент кримінального права (Велика Британія);
Д-р Брюс Вордхо – PhD, LLB, LLM, професор конкурентного права (Велика Британія);
Д-р Джейн Руні – доцент міжнародного права (Велика Британія).

*Рекомендовано до опублікування вченою радою
Запорізького національного університету,
протокол № 14 від 27.06.2024 р.*

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1 ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА; ІСТОРІЯ ПОЛІТИЧНИХ І ПРАВОВИХ УЧЕНЬ

Бурдін М.Ю., Бугайчук К.Л., Юрченко О.М. МІЖНАРОДНІ ТА ЄВРОПЕЙСЬКІ СТАНДАРТИ СУДОУСТРОЮ ТА СТАТУСУ СУДДІВ: КЛАСИФІКАЦІЯ, ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТА ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ В НАЦІОНАЛЬНУ ПРАКТИКУ.....	16
Лисак О.М. ПОНЯТТЯ ТА СУТНІСТЬ КАТЕГОРІЇ «СПЕЦІАЛЬНІ ПРАВОВІ РЕЖИМИ».....	21
Маслій О.М., Андрощук О.С., Вейц А.М., Альбешенко О.С., Богданова О.Г., Крічфалушій М.В. ОКРЕМІ АСПЕКТИ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ВІЙСЬКОВОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ.....	25
Мельник Н.В., Повалена М.В., Мельник С.І. ІСТОРИКО-ТЕОРЕТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ДЕФІНІЦІЇ «БЕЗПЕКА ЛЮДИНИ» В КОНТЕКСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ТА МІЖНАРОДНОЇ БЕЗПЕКИ.....	30
Пальченкова В.М. СОЦІАЛЬНА ПІДТРИМКА НЕПОВНОЛІТНІХ, ЯКІ ЗНАХОДЯТЬСЯ В КОНФЛІКТІ З ЗАКОНОМ (ДРУГА ПОЛОВИНА ХІХ – ПОЧАТОК ХХ СТ.).....	34
Руденко М.М. ЄВРОПЕЙСЬКІ ЗАСАДИ І СТАНДАРТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦІЇ.....	39
Хребтова А.А., Слободяник Т.М., Іванов А.В. ВПЛИВ ІННОВАЦІЙ НА ПРАВОВУ СИСТЕМУ.....	42

РОЗДІЛ 2 КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО; МУНІЦИПАЛЬНЕ ПРАВО

Галуцько О.В. ПОНЯТТЯ ТА ЗМІСТ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ У ЄВРОПІ.....	46
Лига А.І. ОБҐРУНТУВАННЯ НАПРЯМІВ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЕКОНОМІКО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІДКРИТОСТІ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ЯК СУБ'ЄКТА СИСТЕМИ ЗАХИСТУ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ.....	49
Мельник О.Д., Скорик В.І. СПРАВИ ЩОДО ПРИЙНЯТТЯ, ПРОХОДЖЕННЯ ТА ЗВІЛЬНЕННЯ З ПУБЛІЧНОЇ СЛУЖБИ: ОКРЕМІ АСПЕКТИ.....	59
Ніцевич О.В. ПІДХОДИ НАУКОВЦІВ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТЬ ОРГАНИ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ ТА ІНСТИТУТИ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ.....	63
Осауленко А.О., Нестеряк І.В. МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ ПРАВ ЛЮДИНИ, ЯКА ПЕРЕБУВАЄ У КОНФЛІКТІ ІЗ ЗАКОНОМ: ІСТОРИКО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ.....	67
Петришина М.О. СУЧАСНА КОНЦЕПЦІЯ ДЕРЖАВНОГО КОНТРОЛЮ (НАГЛЯДУ) У СФЕРІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ.....	71
Стефанчишен Р.В. ОСОБЛИВОСТІ ВИКОНАННЯ ФУНКЦІЙ ОРГАНАМИ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ В ПЕРІОД ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ.....	75

РОЗДІЛ 3 ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО І ЦИВІЛЬНИЙ ПРОЦЕС; СІМЕЙНЕ ПРАВО; МІЖНАРОДНЕ ПРИВАТНЕ ПРАВО

Гайдук К.Ю. ЗДІЙСНЕННЯ ТА ЗАХИСТ ПРАВА НА БЕЗПЕЧНЕ ДОВКІЛЛЯ В УМОВАХ ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ РФ.....	78
Годлевський В.І. ОХОРОНА АВТОРСЬКИХ ПРАВ НА КОМП'ЮТЕРНІ ПРОГРАМИ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ.....	82
Дорошенко О.Ф., Федорова Н.В., Петренко В.О., Дорожко Г.К. КУЛЬТУРНІ ТА КРЕАТИВНІ ІНДУСТРІЇ: ПРОБЛЕМА ВИЗНАЧЕНЬ ТА ДИНАМІКА ЇХ ВЖИТТЯ.....	86
Дюкарсва-Бержаніна К.Ю. ІНДИВІДУАЛЬНИЙ ХАРАКТЕР ПРОМИСЛОВОГО ЗРАЗКА: ПРАКТИЧНИЙ АСПЕКТ.....	89

Іванова А.С. РОЗМЕЖУВАННЯ ОБМЕЖЕННЯ ДОСТУПУ ДО АЗАРТНИХ ІГОР ТА ОБМЕЖЕННЯ ЦИВІЛЬНОЇ ДІЄЗДАТНОСТІ.....	93
Лопатнюк В.А. ОХОРОНА ПРАВ НА НЕОРИГІНАЛЬНІ БАЗИ ДАНИХ В ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ ТА ПРАВИ ЄС.....	97
Мартинюк О.В. «НОРМАЛЬНЕ ВИКОРИСТАННЯ ТВОРУ» ТА «ЗАКОННІ ІНТЕРЕСИ АВТОРА» ЯК ОСНОВНІ МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ ВІЛЬНОГО ВИКОРИСТАННЯ ТВОРІВ: КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО РОЗУМІННЯ.....	100
Савченко Є.Ю. ВИКОРИСТАННЯ ВІРТУАЛЬНИХ АКТИВІВ В ЯКОСТІ ЗАСОБУ ПЛАТЕЖУ.....	105
Самілик Л.О., Романенкова А.Ю. ФРАУДАТОРНІСТЬ ШЛЮБНИХ ДОГОВОРІВ: КВАЛІФІКАЦІЯ ТА ЮРИДИЧНІ НАСЛІДКИ.....	112
Санченко Д.Є. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПРАВА НА ПСИХІЧНУ НЕДОТОРКАНІСТЬ.....	116
Свердліченко В.П. ВІРТУАЛЬНА ЗЕМЛЯ ЯК ОБ'ЄКТ ПРАВОВІДНОСИН У МЕТАВСЕСВІТІ.....	120
Сидоренко Д.І. ДО ПИТАННЯ ПРО ПОНЯТТЯ ТА ЗМІСТ СІМЕЙНОГО ПРАВА УЧАСНИКА СІМЕЙНИХ ВІДНОСИН У СІМЕЙНО-ПРАВОВІЙ ДОКТРИНІ.....	123
Сібільов Д.М. ТРЕТІ ОСОБИ В ТРЕТЕЙСЬКОМУ СУДОЧИНСТВІ ТА МІЖНАРОДНОМУ КОМЕРЦІЙНОМУ АРБИТРАЖІ.....	126
Токарева В.О. ОКРЕМІ ПИТАННЯ УПРАВЛІННЯ МАЙНОМ ФІЗИЧНОЇ ОСОБИ.....	129
Харченко Г.Г. ВИТРЕБУВАННЯ МАЙНА З ЧУЖОГО НЕЗАКОННОГО ВОЛОДІННЯ У ПОРЯДКУ ВІНДИКАЦІЇ.....	132
Холод В.С. СТЯГНЕННЯ АЛІМЕНТІВ З ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ, ЯКІ ПЕРЕБУВАЮТЬ У ПОЛОНІ: ПРОБЛЕМАТИКА, ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ ТА СУДОВА ПРАКТИКА.....	136
Яркіна Н.Є. ПРАВОВА ПРИРОДА ТА ОСОБЛИВОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ ПРАВА НА СПРАВЕДЛИВУ ВИНАГОРОДУ ЗА ВИКОРИСТАННЯ ОБ'ЄКТІВ АВТОРСЬКОГО ПРАВА АБО СУМІЖНИХ ПРАВ.....	140

РОЗДІЛ 4 ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО, ГОСПОДАРСЬКО-ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ПРАВО

Волинець В.В. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ КОНФІДЕНЦІЙНОСТІ ДАНИХ У ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ: ВПЛИВ НА ОНЛАЙН ТОРГІВЛЮ.....	146
Dr Jan Haizmann, Zahnitko O.P. GERMAN SECURITIES AUTHORITY'S INSTITUTIONAL COMMUNICATION WITH THE ENERGY MARKET PARTICIPANTS: LESSONS FOR UKRAINE.....	150

РОЗДІЛ 5 ТРУДОВЕ ПРАВО; ПРАВО СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Бурка А.В., Боднарук М.І. БОСИНГ У ТРУДОВИХ ПРАВОВІДНОСИНАХ.....	155
Мельник Я.Я. ПРАВОВИЙ МОНІТОРИНГ СОЦІАЛЬНИХ ПРАВ ЗАСУДЖЕНИХ ДО ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ, ЗВІЛЬНЕНИХ В ЗВ'ЯЗКУ ІЗ МОБІЛІЗАЦІЄЮ.....	159
Панов І.В. ВПЛИВ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ НА ОРГАНІЗАЦІЮ РОБОТИ ЗАКЛАДІВ СИСТЕМИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ ТА НАДАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ В СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я.....	164
Парпан Т.В. ТРУДОВІ ВІДНОСИНИ ПРИ ЗМІНІ РОБОТОДАВЦЯ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ ДИРЕКТИВИ РАДИ № 2001/23/ЄС В ТРУДОВЕ ЗАКОНОДАВСТВО УКРАЇНИ.....	170
Роговенко О.В., Горбачова К.М., Гресь Н.М. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ЧЛЕНІВ СІМЕЙ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ У КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА НА ЖИТЛО.....	174

РОЗДІЛ 6 ЗЕМЕЛЬНЕ ПРАВО; АГРАРНЕ ПРАВО; ЕКОЛОГІЧНЕ ПРАВО; ПРИРОДОРЕСУРСНЕ ПРАВО

Балюк Г.І., Ковальчук Т.Г. ПРИНЦИПИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ЗДІЙСНЕННЯ КОНТРОЛЮ У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯДЕРНОЇ ТА РАДІАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ.....	179
Костогризов О.В. ІСТОРИКО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ ЗАКОНОДАВСТВА У СФЕРІ ПРИМУСОВОГО ПРИПИНЕННЯ ПРАВ НА ЗЕМЕЛЬНІ ДІЛЯНКИ.....	186
Leheza Yu.O. PROBLEMS OF REGULATORY AND LEGAL SUPPORT OF RELATIONS IN THE FIELD OF ELECTRICITY AS A COMPONENT OF THE RIGHT TO A SAFE ENVIRONMENT: THE EXPERIENCE OF GERMANY AND UKRAINE.....	190
Терехов М.І. ПРИНЦИП СТАЛОГО РОЗВИТКУ АГРОСФЕРИ ЯК АГРАРНО-ПРАВОВА КАТЕГОРІЯ.....	193
Федорович В.І. ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ ПОСИЛЕННЯ РАЦІОНАЛЬНОГО І БЕЗПЕЧНОГО ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬ АЕС В УКРАЇНІ.....	196
Фролов Я.А. ПРОТИДІЯ ЗЕМЕЛЬНОМУ РЕЙДЕРСТВУ НА ДЕОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЯХ.....	199

РОЗДІЛ 7 АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО І ПРОЦЕС; ФІНАНСОВЕ ПРАВО; ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО

Алексєєнко І.Г. КОРУПЦІЙНІ РИЗИКИ У СФЕРІ БАНКРУТСТВА.....	203
Бигу Ж.М. ЗАГРОЗИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ГАЗОТРАНСПОРТНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ.....	207
Бодров Ю.В. ГЕНЕЗИС АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ СФЕРИ АЗАРТНИХ ІГОР У РЕСПУБЛІЦІ ПОЛЬЩА.....	211
Братковський В.М., Сукмановська Л.М., Черномаз О.Б. ІСТОРИКО-ПРАВОВИЙ ГЕНЕЗИС ІНСТИТУТУ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОРУШЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО МОБІЛІЗАЦІЙНУ ПІДГОТОВКУ ТА МОБІЛІЗАЦІЮ.....	215
Вандін Є.В. РОЛЬ УПОВНОВАЖЕНИХ ПІДРОЗДІЛІВ (УПОВНОВАЖЕНИХ ОСІБ) З ПИТАНЬ ЗАПОБІГАННЯ ТА ВИЯВЛЕННЯ КОРУПЦІЇ У РОЗРОБЦІ ТА ВПРОВАДЖЕННІ ПРАВИЛ ЕТИЧНОЇ ТА ДОБРОЧЕСНОЇ ПОВЕДІНКИ.....	218
Величко О.В. ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ СПРАВЛЯННЯ ТУРИСТИЧНОГО ЗБОРУ В ЄВРОПЕЙСЬКИХ ДЕРЖАВАХ.....	223
Гапонов А.В. СУТНІСТЬ ПРАВА НА АПЕЛЯЦІЙНЕ ОСКАРЖЕННЯ ЯК КОНСТИТУЦІЙНОЇ ГАРАНТІЇ СУДОВОГО ЗАХИСТУ.....	226
Геллер Є.Б. СУБ'ЄКТНИЙ СКЛАД АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ СПОРТИВНОГО РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ.....	229
Зал Д.О. ОСНОВНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ТЕРМІНУ «КОРУПЦІЯ».....	233
Зінченко С.О. ОСНОВНІ ЗАСАДИ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ДІЗНАННЯ.....	236
Коровченко С.В. ПЕРЕГЛЯД СУДОВОГО РІШЕННЯ В АДМІНІСТРАТИВНІЙ СПРАВІ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ПРАВА НА ЗАХИСТ У ПОРЯДКУ АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДОЧИНСТВА ЯК СКЛАДОВА ФУНКЦІЇ СУДОВОГО КОНТРОЛЮ.....	240
Лук'янець Д.М. АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ У СФЕРІ ЖИТЛОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ.....	243
Манько Д.Г. ПРАВО ДАНИХ (DATA LAW) В КОНТЕКСТІ РЕГУЛЮВАННЯ РЕАЛЬНОГО ТА ВІРТУАЛЬНОГО СВІТІВ: ЩОДО ПОСТАНОВКИ ПРОБЛЕМИ.....	247
Мартиновський В.В. ПРАВОВА ПРИРОДА ДОЗВІЛЬНОЇ СИСТЕМИ.....	252
Машталяр О.М. ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ПІД ЧАС ОБРОБЛЕННЯ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ ТА НАПРЯМИ ЇХ ВИРІШЕННЯ.....	256

Мельник В.І. ДО ПИТАННЯ ПРИНЦИПІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ СИСТЕМИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ.....	260
Переверзєв Д.В. СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ВРЕГУЛЮВАННЯ ОБІГУ КРИПТОВАЛЮТ В УКРАЇНІ.....	264
Пісоцька К.О. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДРОЗДІЛІВ ЮВЕНАЛЬНОЇ ПРЕВЕНЦІЇ.....	268
Походжук Р.В. ПРАВО НА СПОЖИВЧУ ОСВІТУ.....	271
Пустовіт Ю.Ю. КЛАСИФІКАЦІЯ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ У СФЕРІ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ.....	276
Савіцька В.В. АДМІНІСТРАТИВНО-ДЕЛІКТНЕ ПРАВО УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ.....	282
Титаренко О.О., Загородній С.В. ПИТАННЯ ФОРМУВАННЯ КАДРОВОЇ ПОЛІТИКИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	285
Тихонова Д.С. ПУБЛІЧНЕ АДМІНІСТРУВАННЯ В НІМЕЧЧИНІ ЯК НОВИЙ ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ.....	291
Тімашов В.О. СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГРАЛЬНОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ.....	294
Товкун Л.В. ПРАВОВІ ОСНОВИ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ПЕРВИННИХ ДОКУМЕНТІВ У БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ: ВІД ТРАДИЦІЙНИХ ПАПЕРОВИХ ДО СУЧАСНИХ ЕЛЕКТРОННИХ.....	297
Тугарова О.К. МЕДІАКОЛАБОРАНТИ: ОКРЕМІ ПИТАННЯ ЮРИДИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ.....	302
Якимчук Н.Я., Савенкова В.Г. МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ТА ФІНАНСОВО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ «ЗЕЛЕНОГО» ОПОДАТКУВАННЯ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ.....	306

РОЗДІЛ 8 КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО ТА КРИМІНОЛОГІЯ; КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧЕ ПРАВО

Гальцова В.В. ДО ПИТАННЯ ПРО КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВУ ОХОРОНУ СІМ'Ї ТА НЕПОВНОЛІТНІХ ЗА ПРОЄКТОМ КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ.....	312
Гальцова О.В. ВПЛИВ ЧИННИКІВ МОРАЛЬНОГО ТА ПСИХОЛОГІЧНОГО СТАНУ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ НА ВЧИНЕННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ ПРОТИ ПРОХОДЖЕННЯ ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ	316
Геркула Н.М. КОЛАБОРАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ: ЗАГАЛЬНИЙ ПОГЛЯД НА ДЕТЕРМІНАНТИ	319
Гирич О.С. ПОНЯТТЯ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ БЕЗПЕКИ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ.....	323
Голуб Я.О. СУЧАСНИЙ ВИМІР ГУМАНІЗМУ ЯК ПРИНЦИПУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА УКРАЇНИ.....	326
Dvornikova P.A., Osadchaya A.S. ARTIFICIAL INTELLIGENCE AND THE LAW: THE CHALLENGES OF ESTABLISHING CRIMINAL LIABILITY IN THE DIGITAL AGE	330
Кваша О.О. ДО ПРОБЛЕМИ СПРАВЕДЛИВОГО СУДУ У СПРАВАХ ПРО ВОЄННІ ЗЛОЧИНИ.....	334
Кернякевич-Танасійчук Ю.В. ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ ЯК СТРАТЕГІЧНИЙ НАПРЯМ ЇЇ РЕФОРМУВАННЯ.....	339
Кузнецова Л.В., Пасинчук К.М., Чубань В.С. ОКРЕМІ АСПЕКТИ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ СУБ'ЄКТІВ КОРУПЦІЙНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ, ПЕРЕДБАЧЕНИХ СТ.СТ. 210 ТА 211 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ.....	342
Куліш А.М., Малетова О.С., Лелека С.С. ОСОБЛИВОСТІ КВАЛІФІКАЦІЇ НЕСАНКЦІОНОВАНОГО ПОШИРЕННЯ ІНФОРМАЦІЇ ПРО НАПРАВЛЕННЯ, ПЕРЕМІЩЕННЯ ЗБРОЇ, ОЗБРОЄННЯ ТА БОЙОВИХ ПРИПАСІВ В УКРАЇНУ, РУХ, ПЕРЕМІЩЕННЯ АБО РОЗМІЩЕННЯ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ ЧИ ІНШИХ УТВОРЕНИХ ВІДПОВІДНО ДО ЗАКОНІВ УКРАЇНИ ВІЙСЬКОВИХ ФОРМУВАНЬ, ВЧИНЕНЕ В УМОВАХ ВОЄННОГО АБО НАДЗВИЧАЙНОГО СТАНУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	345

Олефір Л.І., Пузирна Н.С., Барахта В.В. МІЖНАРОДНІ ПРАВОЗАХИСНІ МЕХАНІЗМИ ЗАХИСТУ ПРАВ УВ'ЯЗНЕНИХ.....	350
Оробець К.М. УХИЛЕННЯ ВІД ПРИЙНЯТТЯ НА ВІЙСЬКОВУ СЛУЖБУ ЗА КОНТРАКТОМ (СТ. 336-2 КК УКРАЇНИ): ХАРАКТЕРИСТИКА СКЛАДУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ.....	354
Погребна К.Ф., Семір'янов Д.Я. ГРОМАДСЬКИЙ КОНТРОЛЬ У СФЕРІ ВИКОНАННЯ ПОКАРАНЬ В УКРАЇНІ: ЗМІСТ, СУТНІСТЬ І ТЕОРЕТИКО-ПРИКЛАДНЕ ЗНАЧЕННЯ.....	359
Пугач А.О., Харитонова О.В. ЕКОЛОГІЧНІ ПРАВА ЛЮДИНИ, ЛЮДСТВА І МАЙБУТНІХ ПОКОЛІНЬ: QUO VADIS, HUMANUS?.....	363
Сень І.З., Федорович Н.А. ВІДШКОДУВАННЯ ЗАВДАНИХ ЗБИТКІВ АБО УСУНЕННЯ ЗАПОДІЯНОЇ ШКОДИ ПРИ ЗВІЛЬНЕННІ ВІД КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА СТ. 45, 46 КК УКРАЇНИ.....	368

РОЗДІЛ 9 КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ТА КРИМІНАЛІСТИКА; СУДОВА ЕКСПЕРТИЗА; ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ

Андрусович О.О. КЛАСИФІКАЦІЯ ЗРАЗКІВ ДЛЯ ПОРІВНЯЛЬНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ: НАУКОВЕ ТА ПРАКТИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ.....	373
Басалик С.А., Білецький В.О. ТАКТИЧНІ АСПЕКТИ ОПИТУВАННЯ ОСІБ В ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ.....	377
Варивода І.М. ПРИНЦИПИ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ.....	380
Григорук В.О. ПРОЦЕСУАЛЬНА РЕГЛАМЕНТАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАХИСНИКА ПІД ЧАС ЗАТРИМАННЯ НАРОДНОГО ДЕПУТАТА УКРАЇНИ ЗА ПІДОЗРОЮ У ВЧИНЕННІ ЗЛОЧИНУ.....	384
Грібов М.Л., Червінський В.В. НАДАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПРАВНИЧОЇ ДОПОМОГИ ПОТЕРПІЛОМУ ВІД ДОРОЖНЬО-ТРАНСПОРТНОЇ ПРИГОДИ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ: МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД.....	388
Зуєв В.В. ДЕФЕКТИ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА ПІД ЧАС КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ У КПК УКРАЇНИ.....	393
Калініна А.В. ЖЕРТВИ ВІЙСЬКОВОГО КОНФЛІКТУ В УКРАЇНІ: НОРМАТИВНІ ТА МОРАЛЬНО-ЕТИЧНІ ПИТАННЯ.....	398
Капустинський М.В. ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ ГАРАНТІЙ НЕЗАЛЕЖНОСТІ СУДДІВ У КРИМІНАЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ.....	403
Крупій А.І., Черноус Ю.М. ПРАВОВІ ОСНОВИ ПЛАНУВАННЯ РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ.....	407
Кузьмінський О.О. МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ У ДОСУДОВОМУ РОЗСЛІДУВАННІ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСУАЛЬНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ.....	411
Куликович А.Ю. СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ФАКТОРИ, ЩО СПРИЯЮТЬ ЗАЛУЧЕННЮ ДО ЛЮЦИФЕРІАНСЬКИХ КУЛЬТВІВ: МЕХАНІЗМИ ТА ПРОФІЛАКТИКА.....	415
Литвиненко Д.О., Шульженко А.В. СУДОВА ЕКСПЕРТИЗА ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ.....	419
Прокопенко Н.М. АНАЛІЗ МЕТОДІВ ДОСЛІДЖЕННЯ МІСЦЬ ЗЛОЧИНІВ: ПОРІВНЯННЯ ТРАДИЦІЙНИХ І СУЧАСНИХ ПІДХОДІВ ДО ОГЛЯДУ ТА ОБРОБКИ МІСЦЬ ЗЛОЧИНІВ.....	423
Скречко М.-М.А. РЕАЛІЗАЦІЯ ФУНКЦІЇ ЗАХИСТУ В ХОДІ ОСКАРЖЕННЯ ПРОЦЕСУАЛЬНОГО РІШЕННЯ ДЕТЕКТИВА ПРО ПОВІДОМЛЕННЯ ПРО ПІДОЗРУ.....	427
Сорока М.В. ПІДТВЕРДЖЕННЯ ПОВНОВАЖЕНЬ СЛІДЧОГО ПРИ РОЗГЛЯДІ КЛОПОТАНЬ СЛІДЧИМ СУДДЕЮ.....	431
Тальянчук Л.С. СПОСОБИ ПЕРЕВІРКИ ДОКУМЕНТІВ ЯК ОКРЕМОГО ВИДУ ДОКАЗІВ.....	433

РОЗДІЛ 10 СУДОУСТРІЙ; ПРОКУРАТУРА ТА АДВОКАТУРА

Кутельвас Т.С. ДОСВІД ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН ЩОДО АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗДІЙСНЕННЯ ПРОЦЕДУРИ ВІДСТОРОНЕННЯ СУДДІ.....	437
Плахотнік О.В., Лохматов О.А. ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК АСИСТИВНА ТЕХНОЛОГІЯ У РОБОТІ АДВОКАТА ТА ПРОКУРОРА.....	441
Софієв С.О., Теслицький А.А. ПІДВИЩЕННЯ РОЛІ ПРОКУРАТУРИ У СТАНОВЛЕННІ ЮВЕНАЛЬНОЇ ЮСТИЦІЇ В УМОВАХ ОСОБЛИВОГО ПЕРІОДУ ТА ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ВІТЧИЗНЯНОГО ТА МІЖНАРОДНОГО ЗАКОНОДАВСТВА.....	446
Чабан В.І. РОЛЬ ТА МЕЖІ ЗАСТОСУВАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У СУДОЧИНСТВІ.....	452

РОЗДІЛ 11 МІЖНАРОДНЕ ПРАВО

Бірюков Р.М. МІЖНАРОДНЕ ПОЛІЦЕЙСЬКЕ СПІВРОБІТНИЦТВО В ЄВРОПІ КРІЗЬ ПРИЗМУ ТЕОРІЙ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ.....	455
Gazhurova O.V. EVOLUTION OF UNDERSTANDING THE CONCEPT OF “TORTURE” WITHIN THE CONVENTION FOR THE PROTECTION OF HUMAN RIGHTS AND FUNDAMENTAL FREEDOMS.....	459
Жибак А.А. ЕКСТРАТЕРИТОРІАЛЬНІСТЬ ПРАВА ЄС ПІД ЧАС НАКЛАДЕННЯ ЗОБОВ’ЯЗАНЬ НА ОНЛАЙН-ПЛАТФОРМИ.....	463
Kaspruk O.S. THE ROLE OF THE GENDER FACTOR IN PREVENTING INTERNATIONAL TRANSPORT TERRORISM.....	467
Маліневський О.М. ВПЛИВ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОГО АСПЕКТУ РОСІЙСЬКОЇ ВОЄННОЇ АГРЕСІЇ ЩОДО УКРАЇНИ НА ПІДСУДНІСТЬ ПОЗОВІВ ДО РОСІЙСЬКИХ КОМПАНІЙ ПРО ВІДШКОДУВАННЯ ВОЄННИХ ЗБИТКІВ СУДАМ АНГЛІЇ ТА УЕЛЬСУ.....	469
Пікуля Т.О. ГАРМОНІЗАЦІЯ ЗАКОНОДАВСТВА В ПРОЦЕСІ ПЕРЕГОВОРІВ ПРО ВСТУП УКРАЇНИ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ.....	474
Чеханюк Л.В., Головка О.В. РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКА ВІЙНА: ВИПРОБУВАННЯ СУЧАСНОСТІ.....	477

РОЗДІЛ 12 ФІЛОСОФІЯ ПРАВА

Копотун І.М., Тичина Д.М. ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТОК ЛІДЕРСЬКИХ ЯКОСТЕЙ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ ТА АДМІНІСТРУВАННІ.....	481
--	-----

CONTENTS

SECTION 1

THEORY AND HISTORY OF THE LAW AND THE STATE; HISTORY OF POLITICAL AND LEGAL DOCTRINES

Burdin M.Yu., Buhaichuk K.L., Yurchenko O.M. INTERNATIONAL AND EUROPEAN STANDARDS OF THE JUDICIARY AND THE STATUS OF JUDGES: CLASSIFICATION, LEGAL REGULATION AND IMPLEMENTATION IN NATIONAL PRACTICE.....	16
Lysak O.M. CONCEPT AND ESSENCE OF THE CATEGORY “SPECIAL LEGAL REGIMES”.....	21
Maslii O.M., Androshchuk O.S., Veits A.M., Albeshchenko O.S., Bohdanova O.H., Krichfalushii M.V. CERTAIN ASPECTS OF IMPROVING THE QUALITY OF VOCATIONAL MILITARY EDUCATION IN UKRAINE.....	25
Melnyk N.V., Povalena M.V., Melnyk S.I. HISTORICAL AND THEORETICAL FEATURES OF THE DEFINITION OF “HUMAN SECURITY” IN THE CONTEXT OF NATIONAL AND INTERNATIONAL SECURITY.....	30
Palchenkova V.M. SOCIAL ASSISTANCE TO MINORS IN CONFLICT WITH THE LAW (SECOND HALF OF THE XIX – EARLY XX CENTURIES).....	34
Rudenko M.M. EUROPEAN PRINCIPLES AND STANDARDS FOR ENSURING THE ORGANIZATION AND ACTIVITIES OF THE POLICE.....	39
Khrebtova A.A., Slobodianyk T.M., Ivanov A.V. IMPACT OF INNOVATIONS ON THE LEGAL SYSTEM.....	42

SECTION 2

CONSTITUTIONAL LAW; MUNICIPAL LAW

Halunko O.V. CONCEPT AND CONTENT OF PUBLIC ADMINISTRATION OF MIGRATION PROCESSES IN EUROPE.....	46
Lyha A.I. JUSTIFICATION OF THE DIRECTIONS OF INCREASE EFFICIENCY OF ECONOMIC AND LEGAL ENSURING THE OPENNESS OF LOCAL GOVERNMENT BODIES AS A SUBJECT OF THE CONSUMER RIGHTS PROTECTION SYSTEM.....	49
Melnyk O.D., Skoryk V.I. CASES ON ADMISSION, DISCHARGE AND DISMISSAL FROM PUBLIC SERVICE: SELECTED ISSUES.....	59
Nitsevykh O.V. APPROACHES OF SCIENTISTS TO THE DEFINITION OF STATE AUTHORITY BODIES AND CIVIL SOCIETY INSTITUTIONS IN THE CONDITIONS OF EUROPEAN INTEGRATION.....	63
Osaulenko A.O., Nesteriak I.V. INTERNATIONAL STANDARDS OF THE RIGHTS OF A PERSON IN CONFLICT WITH THE LAW: HISTORICAL AND LEGAL ASPECT.....	67
Petryshyna M.O. THE MODERN CONCEPT OF STATE CONTROL (SUPERVISION) IN THE SPHERE OF LOCAL SELF-GOVERNMENT.....	71
Stefanchyshen R.V. FEATURES OF PERFORMANCE OF FUNCTIONS BY BODIES OF THE EXECUTIVE AUTHORITY DURING THE PERIOD OF MARITAL STATE.....	75

SECTION 3

CIVIL LAW AND CIVIL PROCESS; FAMILY LAW; INTERNATIONAL PRIVATE LAW

Haiduk K.Yu. IMPLEMENTATION AND PROTECTION OF THE RIGHT TO A SAFE ENVIRONMENT UNDER THE CONDITIONS OF ARMED AGGRESSION IN THE RUSSIA.....	78
Hodlevskiy V.I. PROTECTION OF COPYRIGHTS TO COMPUTER PROGRAMS UNDER THE LAWS OF UKRAINE.....	82
Doroshenko O.F., Fedorova N.V., Petrenko V.O., Dorozhko H.K. CULTURAL AND CREATIVE INDUSTRIES: THE PROBLEM OF DEFINITIONS AND THE DYNAMICS OF THEIR USE.....	86

Diukarieva-Berzhanina K.Yu. INDIVIDUAL CHARACTER OF AN INDUSTRIAL DESIGN: THE PRACTICAL ASPECT	89
Ivanova A.S. DISTINGUISHING THE RESTRICTION OF ACCESS TO GAMBLING AND THE RESTRICTION OF CIVIL LEGAL CAPACITY.....	93
Lopatniuk V.A. PROTECTION OF RIGHTS TO NON-ORIGINAL DATABASES IN THE LEGISLATION OF UKRAINE AND EU LAW.....	97
Martyniuk O.V. “NORMAL EXPLOITATION OF THE WORK” AND “LEGITIMATE INTERESTS OF THE AUTHOR” AS THE MAIN INTERNATIONAL STANDARDS OF FREE USE OF WORKS: CONCEPTUAL APPROACHES TO UNDERSTANDING.....	100
Savchenko Ye.Yu. THE USE OF VIRTUAL ASSETS AS A MEANS OF PAYMENT.....	105
Samilyk L.O., Romanenkova A.Yu. FRAUDULENT NATURE OF PRENUPTIAL AGREEMENTS: QUALIFICATION AND LEGAL CONSEQUENCES.....	112
Sanchenko D.Ye. THEORETICAL ASPECTS OF THE RIGHT TO MENTAL INVIOABILITY.....	116
Sverdlichenko V.P. VIRTUAL EARTH AS AN OBJECT OF LEGAL RELATIONS IN THE METAVERSE.....	120
Sydorenko D.I. ON THE QUESTION OF THE CONCEPT AND CONTENT OF THE FAMILY LAW OF THE PARTICIPANT IN FAMILY RELATIONS IN THE DOCTRINE OF FAMILY LAW.....	123
Sibilov D.M. THIRD PARTIES IN ARBITRATION AND INTERNATIONAL COMMERCIAL ARBITRATION.....	126
Tokareva V.O. SEPARATE ISSUES OF PROPERTY MANAGEMENT OF AN INDIVIDUAL.....	129
Kharchenko H.H. RECLAMATION OF PROPERTY FROM SOMEONE ELSE'S ILLEGAL POSSESSION BY WAY OF VINDICATION.....	132
Kholod V.S. COLLECTION OF ALIMONY FROM MILITARY PERSONEN: PROBLEMS, SOLUTIONS AND JUDICIAL PRACTICE.....	136
Yarkina N.Ye. LEGAL NATURE AND SPECIFICS OF THE EXERCISE OF THE RIGHT TO FAIR REMUNERATION FOR THE USE OF COPYRIGHTED WORKS OR RELATED RIGHTS OBJECTS.....	140
 SECTION 4 ECONOMIC LAW; ECONOMIC PROCEDURAL LAW	
Volynets V.V. LEGAL REGULATION OF DATA PRIVACY IN THE EUROPEAN UNION: IMPACT ON ONLINE TRADE.....	146
Dr Jan Haizmann, Zahnitko O.P. GERMAN SECURITIES AUTHORITY'S INSTITUTIONAL COMMUNICATION WITH THE ENERGY MARKET PARTICIPANTS: LESSONS FOR UKRAINE.....	150
 SECTION 5 LABOUR LAW; SOCIAL SECURITY LAW	
Burka A.V., Bodnaruk M.I. BOSSING IN LABOR RELATIONS	155
Melnyk Ya.Ya. LEGAL MONITORING OF THE SOCIAL RIGHTS OF PRISONERS CONDUCTED TO DEPRIVATION OF THEIR FREEDOM IN CONNECTION WITH MOBILIZATION.....	159
Panov I.V. THE IMPACT OF DECENTRALIZATION ON THE ORGANIZATION OF HEALTHCARE INSTITUTIONS IN UKRAINE AND THE PROVISION OF SOCIAL SERVICES IN THE HEALTHCARE SECTOR.....	164
Parpan T.V. LABOUR RELATIONS IN CASE OF CHANGE OF EMPLOYER THROUGH THE PRISM OF IMPLEMENTATION OF COUNCIL DIRECTIVE 2001/23/EC INTO LABOUR LEGISLATION OF UKRAINE.....	170
Rohovenko O.V., Horbachova K.M., Hres N.M. LEGAL BASIS OF SOCIAL PROTECTION OF FAMILY MEMBERS OF MILITARY OFFICERS OF THE ARMED FORCES OF UKRAINE IN THE CONTEXT OF IMPLEMENTATION OF THE CONSTITUTIONAL RIGHT TO HOUSING.....	174

SECTION 6 LAND LAW; AGRARIAN LAW; ENVIRONMENTAL LAW; NATURAL RESOURCE LAW

Baliuk H.I., Kovalchuk T.H. PRINCIPLES OF ORGANIZATION AND IMPLEMENTATION OF CONTROL IN THE FIELD OF ENSURING NUCLEAR AND RADIATION SAFETY.....	179
Kostohryzov O.V. HISTORICAL AND LEGAL ASPECT OF THE FORMATION AND DEVELOPMENT OF LEGISLATION IN THE FIELD OF COMPULSORY TERMINATION OF RIGHTS TO LAND PLOTS.....	186
Leheza Yu.O. PROBLEMS OF REGULATORY AND LEGAL SUPPORT OF RELATIONS IN THE FIELD OF ELECTRICITY AS A COMPONENT OF THE RIGHT TO A SAFE ENVIRONMENT: THE EXPERIENCE OF GERMANY AND UKRAINE.....	190
Terekhov M.I. THE PRINCIPLE OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF THE AGRICULTURAL SECTOR AS AN AGRARIAN LEGAL CATEGORY.....	193
Fedorovych V.I. LEGAL PROBLEMS OF STRENGTHENING THE RATIONAL AND SAFE USE OF NPP LANDS IN UKRAINE.....	196
Frolov Ya.A. LAND RAIDING COUNTRMEASURES ON DE-OCCUPIED TERRITORIES.....	199

SECTION 7 ADMINISTRATIVE LAW AND PROCESS; FINANCIAL LAW; INFORMATION LAW

Aliksicienko I.H. CORRUPTION RISKS IN THE FIELD OF BANKRUPTCY.....	203
Byhu Zh.M. THREATS TO THE FUNCTIONING OF THE GAS TRANSPORTATION SYSTEM OF UKRAINE.....	207
Bodrov Yu.V. GENESIS OF ADMINISTRATIVE-LEGAL REGULATION OF GAMBLING IN THE REPUBLIC OF POLAND.....	211
Bratkovskiy V.M., Sukmanovska L.M., Chornomaz O.B. HISTORICAL AND LEGAL GENESIS OF THE INSTITUTION OF ADMINISTRATIVE RESPONSIBILITY FOR VIOLATION OF THE LEGISLATION ON MOBILIZATION PREPARATION AND MOBILIZATION.....	215
Vandin Ye.V. THE ROLE OF AUTHORIZED UNITS (AUTHORIZED PERSONS) IN MATTERS OF PREVENTION AND DETECTION OF CORRUPTION IN THE DEVELOPMENT AND IMPLEMENTATION OF RULES OF ETHICAL AND VIRTUOUS BEHAVIOR.....	218
Velychko O.V. COMPARATIVE LEGAL ANALYSIS OF TOURIST TAX COLLECTION IN EUROPEAN COUNTRIES.....	223
Haponov A.V. THE ESSENCE OF THE RIGHT TO APPEAL AS A CONSTITUTIONAL GUARANTEE OF JUDICIAL PROTECTION.....	226
Heller Ye.B. SUBJECT COMPOSITION OF ADMINISTRATIVE AND LEGAL SUPPORT FOR POLICY IMPLEMENTATION IN THE FIELD OF SPORTS PERSONAL DEVELOPMENT.....	229
Zal D.O. MAIN APPROACHES TO DEFINING THE TERM “CORRUPTION”.....	233
Zinchenko S.O. FUNDAMENTAL PRINCIPLES OF ADMINISTRATIVE AND LEGAL SUPPORT FOR THE ACTIVITIES OF INQUIRY BODIES.....	236
Korovchenko S.V. REVIEW OF A COURT DECISION ON AN ADMINISTRATIVE CASE IN ENSURING THE RIGHT TO DEFENSE IN ADMINISTRATIVE PROCEEDINGS AS A COMPONENT OF THE JUDICIAL REVIEW FUNCTION.....	240
Luk’ianets D.M. ADMINISTRATIVE AND LEGAL RESPONSIBILITY IN THE FIELD OF HOUSING PROVISION.....	243
Manko D.H. DATA LAW IN THE CONTEXT OF REGULATION OF THE REAL AND VIRTUAL WORLDS: ON STATEMENT OF THE PROBLEM.....	247
Martynovskiy V.V. LEGAL NATURE PERMISSION SYSTEM.....	252

Mashtaliar O.M. PROBLEMS OF USING ARTIFICIAL INTELLIGENCE DURING PROCESSING OF PERSONAL DATA AND WAYS TO SOLVE THEM.....	256
Melnyk V.I. TO THE QUESTION OF THE PRINCIPLES OF THE NATIONAL ECONOMIC SECURITY SYSTEM OF UKRAINE.....	260
Perevierziev D.V. THE STATE AND PROSPECTS OF REGULATORY REGULATION OF CRYPTOCURRENCY CIRCULATION IN UKRAINE.....	264
Pisotska K.O. ACTUAL PROBLEMS OF ADMINISTRATIVE ACTIVITY OF JUVENILE PREVENTION UNITS.....	268
Pozhodzhuk R.V. RIGHT TO CONSUMER EDUCATION.....	271
Pustovit Yu.Yu. CLASSIFICATION OF STATE AUTHORITIES IN THE FIELD OF ADMINISTRATIVE AND LEGAL PROVISION OF FOOD SECURITY.....	276
Savitska V.V. ADMINISTRATIVE-TORT LAW OF UKRAINE: PROBLEMS OF FORMATION.....	282
Tytarenko O.O., Zahorodnii S.V. THE ISSUE OF THE FORMATION OF THE PERSONNEL POLICY OF NATIONAL GUARD OF UKRAINE UNDER THE CONDITIONS OF MARTIAL LAW.....	285
Tykhonova D.S. PUBLIC ADMINISTRATION IN GERMANY AS A NEW EXPERIENCE FOR UKRAINE.....	291
Timashov V.O. CURRENT STATE AND LEGAL SECURITY OF GAMING BUSINESS IN UKRAINE.....	294
Tovkun L.V. LEGAL BASIS AND PECULIARITIES OF USING PRIMARY DOCUMENTS IN ACCOUNTING: FROM TRADITIONAL PAPER TO MODERN ELECTRONIC ONES.....	297
Tuharova O.K. MEDIA COLLABORATORS: SEPARATE ISSUES OF LEGAL RESPONSIBILITY.....	302
Yakymchuk N.Ya., Savenkova V.H. INTERNATIONAL EXPERIENCE OF REGULATION OF “GREEN” TAXATION WITHIN THE DOMAIN OF FINANCIAL LAW: CHALLENGES AND PERSPECTIVES.....	306

SECTION 8

CRIMINAL LAW AND CRIMINOLOGY; PENAL LAW

Haltsova V.V. ON THE QUESTION OF THE CRIMINAL LEGAL PROTECTION OF THE FAMILY AND MINORS UNDER THE DRAFT CRIMINAL CODE OF UKRAINE	312
Haltsova O.V. INFLUENCE OF FACTORS OF THE MORAL AND PSYCHOLOGICAL STATE OF MILITARY OFFICERS ON THE COMMITMENT OF CRIMINAL OFFENSES AGAINST THE PASSING OF MILITARY SERVICE.....	316
Herkula N.M. COLLABORATIVE ACTIVITIES: OVERVIEW OF THE DETERMINANTS.....	319
Hrych O.S. THE CONCEPT OF ENERGY SECURITY ACCORDING TO THE LEGISLATION OF UKRAINE.....	323
Holub Ya.O. THE MODERN DIMENSION OF HUMANISM AS PRINCIPLES OF CRIMINAL LAW OF UKRAINE.....	326
Dvornikova P.A., Osadchaya A.S. ARTIFICIAL INTELLIGENCE AND THE LAW: THE CHALLENGES OF ESTABLISHING CRIMINAL LIABILITY IN THE DIGITAL AGE	330
Kvasha O.O. TO THE PROBLEM OF A FAIR COURT IN WAR CRIMES CASES.....	334
Kerniakovych-Tanasiichuk Yu.V. DIGITIZATION OF THE CRIMINAL-EXECUTIVE SYSTEM OF UKRAINE AS A STRATEGIC DIRECTION OF ITS REFORM.....	339
Kuznetsova L.V., Pasynchuk K.M., Chuban V.S. CERTAIN ASPECTS OF THE CRIMINAL-LEGAL CHARACTERISTICS OF THE SUBJECTS OF CORRUPTION OFFENSES PROVIDED FOR BY ART. ART. 210 AND 211 OF THE CRIMINAL CODE OF UKRAINE.....	342
Kulich A.M., Maletova O.C., Leleka S.S. FEATURES OF THE QUALIFICATION OF UNAUTHORIZED DISSEMINATION OF INFORMATION ABOUT THE DIRECTION, MOVEMENT OF WEAPONS, ARMAMENTS, AND AMMUNITION TO UKRAINE, THE MOVEMENT, DISPLACEMENT, OR DEPLOYMENT OF THE ARMED FORCES OF UKRAINE OR OTHER MILITARY FORMATIONS ESTABLISHED IN ACCORDANCE WITH THE LAWS OF UKRAINE, COMMITTED UNDER CONDITIONS OF MARTIAL LAW OR A STATE OF EMERGENCY.....	345

Olefir L.I., Puzyrna N.S., Barakhta V.V. INTERNATIONAL HUMAN RIGHTS PROTECTION MECHANISMS FOR THE PROTECTION OF THE RIGHTS OF PRISONERS.....	350
Orobets K.M. EVASION FROM ACCEPTANCE INTO MILITARY SERVICE UNDER CONTRACT (ART. 336-2 OF THE CRIMINAL CODE OF UKRAINE): CHARACTERISTICS OF THE COMPOSITION OF THE CRIMINAL OFFENSE.....	354
Pohrebna K.F., Semyr'ianov D.Ya. PUBLIC MONITORING IN THE SPHERE OF EXECUTION OF PENALTIES IN UKRAINE: CONTENT, ESSENCE AND THEORETICAL AND APPLIED SIGNIFICANCE.....	359
Puhach A.O., Kharytonova O.V. ENVIRONMENTAL RIGHTS OF THE INDIVIDUAL, HUMANITY AND FUTURE GENERATIONS: QUO VADIS, HUMANUS?.....	363
Sen I.Z., Fedorovych N.A. REIMBURSEMENT OF LOSSES OR ELIMINATION OF DAMAGE IN CASE OF DISCHARGE FROM CRIMINAL LIABILITY UNDER ARTICLES 45, 46 OF THE CRIMINAL CODE OF UKRAINE.....	368
SECTION 9	
CRIMINAL PROCESS AND FORENSIC SCIENCE; FORENSIC EXAMINATION; OPERATIVELY-SEARCH ACTIVITY	
Andrusovych O.O. CLASSIFICATION OF SAMPLES FOR COMPARATIVE STUDY: SCIENTIFIC AND PRACTICAL SIGNIFICANCE.....	373
Basalyk S.A., Biletskyi V.O. TACTICAL ASPECTS OF INTERVIEWING PERSONS IN OPERATIVE AND SEARCH ACTIVITIES.....	377
Varyvoda I.M. PRINCIPLES OF INFORMATIZATION OF CRIMINAL PROCEEDINGS.....	380
Hryhoruk V.O. PROCEDURAL REGULATION OF THE DEFENCE COUNSEL'S ACTIVITIES DURING THE DETENTION OF A MEMBER OF THE UKRAINIAN PARLIAMENT ON SUSPICION OF COMMITTING A CRIME.....	384
Hribov M.L., Chervinskyi V.V. PROVIDING PROFESSIONAL LEGAL ASSISTANCE TO THE VICTIM OF TRAFFIC ACCIDENT IN CRIMINAL PROCEEDINGS: INTERNATIONAL STANDARDS AND FOREIGN EXPERIENCE.....	388
Zuiev V.V. DEFECTS IN THE LEGAL REGULATION OF INTERNATIONAL COOPERATION IN CRIMINAL PROCEEDINGS IN THE CRIMINAL CODE OF UKRAINE.....	393
Kalinina A.V. VICTIMS OF THE MILITARY CONFLICT IN UKRAINE: NORMATIVE AND MORAL AND ETHICAL ISSUES.....	398
Kapustynskyi M.V. LEGAL ANALYSIS OF GUARANTEES OF JUDGES' INDEPENDENCE IN CRIMINAL PROCEEDINGS.....	403
Krupii A.I., Chornous Yu.M. LEGAL PRINCIPLES OF PLANNING THE INVESTIGATION OF CRIMINAL OFFENSES.....	407
Kuzminskyi O.O. INTERNATIONAL STANDARDS FOR ENSURING HUMAN RIGHTS IN PRE-TRIAL INVESTIGATION IN THE CRIMINAL PROCEDURAL LEGISLATION OF UKRAINE.....	411
Kulykovych A.Yu. SOCIO-PSYCHOLOGICAL FACTORS CONTRIBUTING TO INVOLVEMENT IN LUCIFERIAN CULTS: MECHANISMS AND PREVENTION.....	415
Lytvynenko D.O., Shulzhenko A.V. JUDICIAL EXAMINATION IS DURING MARTIAL LAW.....	419
Prokopenko N.M. ANALYSIS OF CRIME SCENE INVESTIGATION METHODS: A COMPARISON OF TRADITIONAL AND MODERN APPROACHES TO CRIME SCENE EXAMINATION AND PROCESSING.....	423
Skrechko M.-M.A. IMPLEMENTATION OF THE DEFENCE FUNCTION DURING THE APPEAL OF THE DETECTIVE'S PROCEDURAL DECISION ON THE NOTIFICATION OF A SUSPICION.....	427
Soroka M.V. CONFIRMATION OF THE INVESTIGATOR'S AUTHORITY DURING THE CONSIDERATION OF MOTIONS BY AN INVESTIGATIVE JUDGE.....	431
Talianchuk L.S. METHODS OF CHECKING DOCUMENTS AS A SPECIAL TYPE OF EVIDENCE.....	433

SECTION 10 JUDICATURE; PUBLIC PROSECUTION AND ADVOCACY

Kutelvas T.Ye. THE EXPERIENCE OF FOREIGN COUNTRIES REGARDING THE ADMINISTRATIVE AND LEGAL PROVISION OF THE PROCEDURE FOR REMOVING A JUDGE.....	437
Plakhotnik O.V., Lokhmatov O.A. ARTIFICIAL INTELLIGENCE AS AN ASSISTIVE TECHNOLOGY IN THE WORK OF AN ATTORNEY AND A PROSECUTOR.....	441
Sofiev S.O., Teslytskyi A.A. ENHANCING THE OF THE ROLE OF THE PROSECUTOR’S OFFICE IN THE DEVELOPMENT OF JUVENILE JUSTICE IN A SPECIAL PERIOD AND COMPARATIVE ANALYSIS OF NATIONAL AND INTERNATIONAL LEGISLATIONS.....	446
Chaban V.I. THE ROLE AND LIMITS OF THE USE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN THE JUDICIARY.....	452

SECTION 11 INTERNATIONAL LAW

Biriukov R.M. INTERNATIONAL POLICE COOPERATION IN EUROPE THROUGH THE PRISM OF THEORIES OF EUROPEAN INTEGRATION.....	455
Gazhurova O.V. EVOLUTION OF UNDERSTANDING THE CONCEPT OF “TORTURE” WITHIN THE CONVENTION FOR THE PROTECTION OF HUMAN RIGHTS AND FUNDAMENTAL FREEDOMS.....	459
Zhybak A.A. EXTRATERRITORIALITY OF EU LAW WHEN IMPOSING OBLIGATIONS ON ONLINE PLATFORMS.....	463
Kaspruk O.S. THE ROLE OF THE GENDER FACTOR IN PREVENTING INTERNATIONAL TRANSPORT TERRORISM.....	467
Malinevskyi O.M. THE IMPACT OF THE INTERNATIONAL LAW ASPECT OF THE RUSSIAN MILITARY AGGRESSION AGAINST UKRAINE ON THE JURISDICTION OF THE COURTS OF ENGLAND AND WALES OVER CLAIMS AGAINST RUSSIAN COMPANIES FOR COMPENSATION OF WAR DAMAGE.....	469
Pikulia T.O. HARMONIZATION OF LEGISLATION IN THE PROCESS OF NEGOTIATIONS ON UKRAINE’S ACCESSION TO THE EUROPEAN UNION.....	474
Cekhianiuk L.V., Holovko O.V. RUSSIA-UKRAINE WAR: A HARDSHIP OF MODERN TIMES.....	477

SECTION 12 PHILOSOPHY OF LAW

Kopotun I.M., Tychyna D.M. FORMATION AND DEVELOPMENT OF LEADERSHIP QUALITIES IN PUBLIC MANAGEMENT AND ADMINISTRATION.....	481
--	-----

РОЗДІЛ 5

ТРУДОВЕ ПРАВО; ПРАВО СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

УДК 349.2

DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-8/34>

БОСИНГ У ТРУДОВИХ ПРАВОВІДНОСИНАХ

BOSSING IN LABOR RELATIONS

Бурка А.В., д. філос.,
доцентка кафедри приватного права

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Боднарук М.І., д.ю.н., професор,
професор кафедри приватного права

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

У статті зазначається, що трансформація сучасного суспільства відбувається у напрямку людиноцентризму, переоцінки базових цінностей, місця та ролі кожного індивіда, максимальної орієнтації на особистість як таку, підвищення якості життя та формування нових концептуально-правових підходів до тлумачення змісту «права на життя», «права на гідне життя», «права на гідні умови праці» тощо. Сучасне суспільство вимагає не лише гідної оплати праці, належного матеріально-технічного забезпечення робочих місць, підвищення рівня безпеки робочого середовища, а й створення максимально комфортного психологічного мікроклімату для працівника, адже останній (мікроклімат) є також важливою складовою права на з гідні умови праці, без будь-яких проявів дискримінації, мобінгу, булінгу тощо.

Автори статті вказують на те, що Кодекс законів про працю України у статті 2-2 не виділяє видів мобінгу, натомість надає лише його нормативне визначення та наводить перелік форм психологічного, економічного тиску. Загалом в теорії розрізняють декілька видів мобінгу, одним з яких є босинг. Босинг – це негативний соціально-психологічний прояв на робочому місці, що представляє собою дуже специфічну форму мобінгу, в якій ініціатором психологічного тиску є керівник/роботодавець. У статті визначено основні форми/прояви босингу, мотиви вчинення таких дій та наголошується на тому, що босинг потрібно відмежовувати від жорсткого стилю управління командою. Також окреслено деякі особливості доведення факту босингу та зроблено висновок, що крім зниження продуктивності праці босинг як і мобінг в цілому є причиною прогулів на систематичній основі, постійної плинності кадрів, зменшення рівня довіри до керівництва, колег, а отже призводить до негативних економічних наслідків в межах того чи іншого підприємства. Так само босинг завдає шкоди психічному стану, стану фізичного здоров'я працівника, який систематично, протягом тривалого періоду часу зазнає такого виду цькування.

Ключові слова: мобінг, босинг, трудові правовідносини, гідні умови праці, працівник, роботодавець, захист трудових прав.

The article notes that the transformation of modern society is taking place in the direction of human-centeredness, reassessment of basic values, place and role of each individual, maximum focus on the individual as such, improvement of the quality of life and formation of new conceptual and legal approaches to the interpretation of the content of the "right to life", "right to a decent life", "right to decent working conditions", etc. Modern society requires not only decent wages, proper material and technical support of workplaces, and increased safety of the working environment, but also the creation of the most comfortable psychological microclimate for the employee, since the latter (microclimate) is also an important component of the right to decent working conditions, without any manifestations of discrimination, mobbing, bullying, etc.

The authors of the article point out that the Labor Code of Ukraine in Article 2-2 does not distinguish between the types of mobbing, but only provides its normative definition and a list of forms of psychological and economic pressure. In general, the theory distinguishes between several types of mobbing, one of which is bossing. Bossing is a negative social and psychological manifestation in the workplace, which is a very specific form of mobbing in which the initiator of psychological pressure is the manager/employer. The article identifies the main forms/manifestations of bossing, the motives for committing such actions, and emphasizes that bossing should be distinguished from a rigid style of team management. The author also outlines some peculiarities of proving the fact of bossing and concludes that, in addition to reducing labor productivity, bossing, as well as mobbing in general, causes systematic absenteeism, constant staff turnover, and a decrease in the level of trust in management and colleagues, and therefore leads to negative economic consequences within a particular enterprise. Bossing also harms the employee's mental state and physical health.

Key words: mobbing, bossing, labor relations, decent working conditions, employee, employer, protection of labor rights.

Постановка проблеми. Вплив робочого середовища є багатовимірним та включає як фізичні фактори, так і різноманітні психологічні аспекти. У цьому контексті на перший план виходить також негативний вплив соціально-психологічних чинників [1, с. 28]. Ці фактори шкодять продуктивності праці та суперечать інтересам організації, негативно впливають на психологічне та фізичне здоров'я працівників. Вивчаючи небажаний поведінку на робочому місці, різні автори використовували/використовують неоднакову термінологію, наприклад, девіантність на робочому місці, контрпродуктивна робоча поведінка, антисоціальна поведінка, погана поведінка в організації, неетична поведінка або дисфункціональна поведінка. У зв'язку з цим у цьому контексті з'явилися такі терміни, як знущання/цькування на робочому місці, мобінг, босинг тощо [2, с. 10].

Знущання на робочому місці – явище, яке фактично бере свій початок із появою роботи як такої, але лише

наприкінці 20-го століття стало прицільним об'єктом уваги та предметом наукових досліджень, як основна причинна зростання напруги, зниження продуктивності праці, відсутності роботи, появи психічних розладів у працівників [3, с. 56].

Трансформація сучасного суспільства відбувається у напрямку людиноцентризму, переоцінки базових цінностей, місця та ролі кожного індивіда, максимальної орієнтації на особистість як таку, підвищення якості життя та формування нових концептуально-правових підходів до тлумачення змісту «права на життя», «права на гідне життя», «права на гідні умови праці» тощо.

Так само як немає чітких, незмінних, законодавчо визначених чи сформованих соціумом, критеріїв гідного життя, так і не існує таких критеріїв щодо гідних умов праці, оскільки вони постійно змінюються в міру розвитку суспільства, технологій, людських можливостей, потреб

та інтересів. Тобто існує своєрідна закономірність: чим вищий рівень суспільного розвитку, чим вищі вимоги у суспільства, чим більше можливостей існує для їх задоволення, тим ширший змістовий аспект права на гідне життя та на гідні умови праці у теоретико-правовій площині [4, с. 1].

За визначенням Міжнародної організації праці гідна праця – «продуктивна праця жінок і чоловіків в умовах свободи, рівності, безпеки та людської гідності» [5], але працювати продуктивно неможливо, якщо у працівника є певні проблеми зі здоров'ям, робота йому не підходить чи протипоказана за станом здоров'я, на роботі панує негативний психологічний клімат, працівник зазнає цькування, перебуває у постійному стані пригнічення через несприйняття колективом тощо.

Сучасне суспільство вимагає не лише гідної оплати праці, належного матеріально-технічного забезпечення робочих місць, підвищення рівня безпеки робочого середовища, а й створення максимально комфортного психологічного мікроклімату для працівника, адже останній (мікроклімат) є також важливою складовою праці на гідні умови праці, без будь-яких проявів дискримінації, мобінгу, булінгу тощо.

Мобінг на роботі може спричинити досить негативні та довготривалі наслідки для фізичного, емоційного та психологічного здоров'я людини у вигляді емоційного стресу (почуття тривоги, страху, депресії та безпорадності); порушення сну, головних болей, проблем з травленням, високого кров'яного тиску, підвищеного ризику серцевих захворювань; ізоляції та соціальної ізоляції (віддалення від колег, друзів); погіршення продуктивності праці; негативного впливу на особисте життя тощо [6].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Варто зазначити, що питання мобінгу у трудових відносинах немає в Україні довготривалої історії дослідження. Активізація вивчення цієї проблематики в науці трудового права відбулася після того, як на законодавчому рівні було сформовано поняття мобінгу, його проявів та встановлено адміністративну відповідальність за такі дії. Загалом питання законодавчого регулювання мобінгу, його форм, видів, захисту прав працівників, які зазнали цькування, судової практики досліджували О.В. Качмар, О.І. Ковнір, Т.В. Красюк, І.П. Лопушинський, В.О. Пилипенко, А. Сорокіна, А.О. Федорченко, Д.Р. Чехун, А.М. Юшко та інші.

Що стосується босингу, то цей вид мобінгу, який має свою специфіку, лише згадувався, проте не був предметом самостійних досліджень з правової точки зору, на відміну від зарубіжної науки, де питання босингу у трудових відносинах має більш детальний рівень вивчення.

Мета дослідження. Здійснити правове дослідження поняття босингу, як різновиду мобінгу, його проявів, впливу на працівника та особливостей захисту прав працівників, які постраждали від босингу.

Виклад матеріалу дослідження. Кодекс законів про працю України у статті 2-2 не виділяє видів мобінгу, натомість надає лише його нормативне визначення та наводить перелік форм психологічного, економічного тиску [7].

Загалом в теорії розрізняють декілька видів мобінгу. Горизонтальний – характеризується тим, що кривдник і жертва знаходяться в одному ієрархічному ранзі (зазвичай це відбувається між колегами). Вертикальний мобінг має місце тоді, коли мобер (переслідувач) перебуває на вищому ієрархічному рівні, ніж жертва, або на нижчому рівні, ніж жертва. Тому розрізняють два підвиди вертикального мобінгу: висхідний і низхідний. Висхідний виникає, коли працівник вищого ієрархічного рівня піддається нападу з боку одного або кількох його підлеглих. Низхідний мобінг (босинг) – працівник нижчого ієрархічного рівня зазнає психологічних переслідувань з боку одного або кількох працівників, які займають вищі посади в ієрархії компанії.

Залежно від цілей, які мобер має намір досягти за допомогою мобінгу, його можна класифікувати наступним чином: 1) стратегічний мобінг – це тип низхідного або «інституційного» переслідування, характеризується тим, що мобінг є частиною стратегії компанії, і мета зазвичай полягає в тому, щоб потерпілий добровільно розривав свій контракт/трудова угода; 2) мобінг керівництва або менеджменту – здійснюється керівництвом організації, як правило, з кількох причин: щоб обійтися без покірного працівника, досягти ситуації трудового рабства або покірності з працівником, який не відповідає очікуванням боса. Крім того, цей тип агресивних дій на робочому місці може здійснюватися, щоб максимізувати продуктивність компанії через страх, використовуючи повторні погрози звільнення у разі невідповідності робочим цілям; 3) перверсивний мобінг має місце, коли у підбурювачів немає особливих причин почати переслідувати жертву. Особи вдаються до такого типу практики психологічного насильства з єдиною метою отримати задоволення від цькування інших і від впливу, який вони мають на своїх жертв; 4) дисциплінарний мобінг виникає, коли особистість або дії жертви не узгоджуються з робочим середовищем, а також через різницю в поглядах і способах поведінки між жертвою та її агресорами. Він також часто використовується проти тих працівників, які мають багато лікарняних, вагітних жінок тощо [8, с. 10].

Босинг – це негативний соціально-психологічний прояв на робочому місці, що представляє собою дуже специфічну форму мобінгу, в якій ініціатором психологічного тиску є керівник/роботодавець. При визначенні босингу звертається до уваги регулярна та довготривала негативна взаємодія між керівником та його співробітниками, адже систематичність і довготривалість є головними рисами босингу [9].

Х. Лейманн описував це як психологічний терор, який може призвести до серйозних фізичних, психологічних і соціальних проблем [10, с. 120]. За словами А. Ольшовської, це свідоме приниження гідності, залякування працівника з боку керівника, що спричиняє психічну, моральну, фізичну чи соціальну шкоду. Метою босингу є порушення робочої атмосфери людини, здебільшого через підкреслення її ієрархічної позиції в компанії, збереження влади або з різних особистих інтересів [11].

Основними мотивами босингу є: заздрість до кваліфікованого працівника та страх втратити посаду; створення тиску на підлеглого з метою його подальшої покори; спровокування звільнення.

Босинг може проявлятися в багатьох формах: неконструктивна критика; публічне приниження, гостінг (раптове припинення контакту без будь-яких пояснень або постійне ігнорування зі сторони керівництва), гіперконтроль, неповага до особистих кордонів (перевтома, дзвінки у неробочий час, використання прізвиськ або зменшувально-пестливих звернень до працівника, хоча він цього не дозволяє), постійні погрози звільненням, крики та образи, газлайтинг.

Східне міжрегіональне управління Державної служби України з питань праці на своєму офіційному сайті зазначило, що босинг може проявлятися через вербальну агресію керівника чи роботодавця, яка виявляється відкрито у присутності інших членів колективу до працівника, а саме: керівник висловлює постійні претензії, сумніви щодо професіоналізму та компетентності, висуває безпідставні звинувачення, ставить провокаційні запитання; керівник грубо перебиває підлеглого, позбавляє його права висловлювати власну точку зору, постійно виражає незгоду з доказами працівника; керівник доручає підлеглому виконання роботи, яка є поза межами його компетенції, ставить нереальні терміни виконання; досягає соціальної ізоляції людини (ігнорування підлеглого, неви-

знання результатів його роботи, оголошення бойкоту, відмова у спілкуванні, тощо); навмисне скорочення термінів виконання доручень, повільність в ухваленні рішень, які стосуються виконання підлеглим поставлених керівником завдань; умисне приховування повної і достовірної інформації. Без повного інформування підлеглий не зможе якісно виконати доручення і це можливо буде трактувати як некомпетентність; з метою морального гноблення співробітника робиться переміщення його робочого місця. При цьому членам колективу забороняється спілкуватися з колегою, допомагати йому у виконанні завдань, давати поради; навмисне поширення чуток, пліток та неправдивої інформації про підлеглому з метою псування його репутації. Отже, характерним для босингу є те, що поряд з психологічним та економічним впливом на працівника, босинг може проявлятися й через вербальну агресію [12].

Разом з тим важливо розрізнити босинг як зловживання наглядом, що призводить до зниження продуктивності, і босинг як вимогу до послідовного виконання обов'язків, що призводить до підвищення продуктивності. Іншими словами босинг потрібно відмежовувати від жорсткого стилю управління командою. Безумовно, жорсткий стиль управління – це орієнтація на результат, а не на самих людей. У таких умовах очікується, що співробітники працюватимуть на високому рівні, а процес роботи буде ретельно контролюватися. Проте все це не виключає відкритості, зворотного зв'язку та винагороди за виконану роботу. У керівника з жорстким стилем не стоїть завдання принизити співробітника або знущатися над ним. З босингом все навпаки. Дуже важливо пам'ятати, що жорсткий менеджмент хоч і підходить не всім, але цілком адекватний принцип роботи в команді, а босинг – це про абсолютно нездорову атмосферу в колективі [13].

Оскільки Кодекс законів про працю України не містить визначення босингу чи окремих його ознак, то кваліфікація дій керівника буде здійснюватися виходячи лише із статті 2-2 КЗпП України. Таким чином, для доведення факту босингу необхідно, щоб: 1) дія/бездіяльність виходила виключно від керівника; 2) дія/бездіяльність повинні бути протиправними, порушувати норми Закону, локальних актів; 3) необхідно, щоб дія/бездіяльність були тривалими та носили систематичний характер; 4) керівник має діяти умисно або у формі бездіяльності; 5) такі дія/бездіяльність керівника повинні бути спрямовані на приниження честі, гідності працівника, його ділової репутації, у тому числі з метою набуття, зміни або припинення ним трудових прав та обов'язків; 6) дія/бездіяльність повинні проявлятися у формі психологічного та/або економічного тиску, зокрема із застосуванням засобів електронних комунікацій, або у формі вербальної агресії; 7) такі дії/бездіяльність можуть створювати стосовно працівника напружену, ворожу, образливу атмосферу в трудовому колективі, у тому числі таку, що змушує його недооцінювати свою професійну придатність. Лише за наявності усіх вище зазначених умов, можна говорити про вчинення босингу до працівника [14].

Важливе значення для встановлення факту босингу має належна і достатня доказова база. І саме на працівника покладається обов'язок доведення факту цькування. Доказами вчинення босингу можуть бути: документи (колективний та трудовий договір, накази, розпоря-

дження, посадові інструкції, правила внутрішнього трудового розпорядку, скарги, надіслані до Державної служби України з питань праці та результати їх перевірки (адже перед тим як звертатися до суду, працівник має право звернутися до цього органу), будь-які інші звернення до державних органів); свідчення свідків; аудіо, фото, відео; листи та кореспонденція з керівником [14]. Але при цьому варто пам'ятати, що вимоги роботодавця щодо належного виконання працівником трудових обов'язків, зміна робочого місця, посади працівника або розміру оплати праці в порядку, встановленому законодавством, колективним або трудовим договором, не будуть вважатися мобінгом, а отже і босингом [7], так само як і будь-які інші обмеження, що передбачені законом, зокрема і ті, що діють на період воєнного стану.

При доведенні факту босингу має бути чітко вказаний суб'єкт, який здійснює цькування та існувати прямий причинно-наслідковий зв'язок між протиправними діями/бездіяльністю роботодавця чи керівника та негативними наслідками для працівника.

Відповідальність за босинг, у випадку його доведення, буде наставати за статтею 173-5 Кодексу України про адміністративні правопорушення, як відповідальність за мобінг. Також встановлення факту босингу у судовому порядку надає право працівнику відповідно до статті 237-1 КЗпП України на відшкодування моральної шкоди. Варто зазначити, що таке право не виникає у випадку звернення із скаргою до Державної служби України з питань праці.

Висновки. Враховуючи все вище зазначене, можемо зробити наступні висновки: 1) гідна праця, гідні умови праці у наш час не можна розглядати без такої важливої складової як сприятливий, комфортний для роботи психологічний мікроклімат, що в свою чергу передбачає відсутність будь-яких форм цькування, переслідування, домагань, дискримінації, адже психологічний стан працівника напряму впливає на рівень його продуктивності, здатність генерувати нові ідеї; 2) мобінг на сьогодні є одним із тих негативних явищ, яке спрямоване на приниження честі та гідності працівника, його ділової репутації та абсолютно не сприяє активній працездатності працівника, його продуктивності; 3) у теорії трудового права виділяють декілька видів мобінгу, одним із яких є босинг; 4) на законодавчому рівні в Україні відсутнє поняття босингу чи будь-якого іншого виду мобінгу, а тому вчинення керівником дій по відношенню до працівника, що містить ознаки босингу, буде кваліфікуватися як мобінг (із уточненням форми психологічного чи економічного тиску). Це саме стосується і адміністративної відповідальності, особа, визнана виною, буде притягнута до адміністративної відповідальності за мобінг працівника; 5) босинг може мати різні прояви, мету та має власну специфіку доказування.

Окрім зниження продуктивності праці босинг як і мобінг в цілому є причиною прогулів на систематичній основі, постійної плінності кадрів, зменшення рівня довіри до керівництва, колег, а отже призводить до негативних економічних наслідків в межах того чи іншого підприємства. Так само босинг завдає шкоди психічному стану, стану фізичного здоров'я працівника, який систематично, протягом тривалого періоду часу зазнає такого виду цькування.

ЛІТЕРАТУРА

1. Frankovský, M., Birknerová, Z., and Droppa, M. Methodological study of the selected attributes of the bossing questionnaire. *J. Manag. Bus. Res. Pract.* 1:11. 2019. 28 p.
2. Einarsen, S., Hoel, H., Zapf, D., and Cooper, C. L. «The concept of bullying and harassment at work: The European tradition» in *Bullying and harassment in the workplace: Developments in Theory, Research, and Practice*. (USA: Taylor & Francis Group), 2nd edn. 2011. P. 3–39.
3. Hirigoyen, M. F. Stalking the soul: Emotional abuse and the erosion of identity. *New York: Helen Marx Books*. 2000. 208 p.
4. Getmanceva N.D.; Burka A.V.; Gadkevitch S.V.; Anatiychuk V.V.; Besaha R.M. Optical monitoring of systemic pathologies of the nation's health as a legal platform for a decent human life. *Proceedings of SPIE – The International Society for Optical Engineering 12938, Sixteenth International Conference on Correlation Optics, 129381O (5 January 2024); ISSN:0277786X*. 4 p.

5. Report of the Director General of the International Labor Office (ILO) at the 87th session of the International Labor Conference. Geneva, June, 1999. *International Labour Organization* : веб-сайт URL: <https://www.ilo.org/public/english/standards/reim/ilc87/rep-i.htm> (дата звернення: 20.08.2024).
6. Stefko R., Birknerova Z., Zbihlejova L., Nebesky L. Assessing manifestations of bossing in the context of personality traits of business managers. *Frontiers in Psychology*. Volume 14. 2023. URL: <https://www.frontiersin.org/journals/psychology/articles/10.3389/fpsyg.2023.1115310/full#ref39> (дата звернення: 20.08.2024).
7. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 р. № 322-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text> (дата звернення: 15.08.2024).
8. Khrystiuk S. B. The phenomenon of mobbing in Ukrainian society: causes and consequences. *Humanitarian studios: Pedagogics, Psychology, Philosophy*. Vol 12 (2). 2021. P. 6-11 https://www.researchgate.net/publication/356667754_THE_PHENOMENON_OF_MOBBING_IN_UKRAINIAN_SOCIETY_CAUSES_AND_CONSEQUENCES (дата звернення: 20.08.2024).
9. Birknerová, Z., Zbihlejová, L., and Gombár, M. Posudzovanie prejavov bossingu: metodika BOSSm18: príručka. *Prešov: Bookman, s.r.o.*2022.
10. Leymann, H. Mobbing and psychological terror at workplaces. *Violence Vict.* 5. 1990. P. 119–126. doi: 10.1891/0886-6708.5.2.119
11. Oľšovská, A. (2013). Mobbing a bossing na pracovisku. *Správa z VÚ č. 2162*. Bratislava: *Inštitút pre výskum práce a rodiny*.
12. Босінг – мобінг по вертикалі. *Східне міжрегіональне управління Державної служби України з питань праці* : веб-сайт. URL: <https://smu.dsp.gov.ua/news/bosinh-mobinh-po-vertykali/> (дата звернення: 11.08.2024).
13. Bossing: what it is and what you can do about it. *LinkedIn* : веб-сайт. URL: <https://www.linkedin.com/pulse/bossing-what-you-can-do-ekaterina-starodubtseva-p3wnf> (дата звернення: 10.08.2024).
14. Босинг до працівника: алгоритм дій для його доведення та можливість притягнути керівника до відповідальності. *Вища школа адвокатури* : веб-сайт. URL: <https://www.hsa.org.ua/blog/bosing-do-pracivnika-algoritm-dii-dlia-yogo-dovedennia-ta-mozlivist-priyagnuti-kerivnika-do-vidpovidalnosti> (дата звернення: 12.08.2024).